

CZU 655.4(498)

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”

ROMANIAN PUBLISHING HOUSE „CARTEA ROMÂNEASCĂ”

Radu MOȚOC¹

Abstract: This article presents the history of the most prestigious and oldest Romanian publishing house, „Cartea românească Romanian Book”, which was established in 1919 formed by the merger of several publishing houses and printers. The personalities who contributed to the activity of the publishing house are listed, as well as the writers who published their works.

Keywords: Publishing House „Cartea românească”, Romanian personalities, books, collection, readers, authors

Editura *Cartea românească* a apărut în contextul epocii interbelice, fiind considerată o editură reprezentativă din acea perioadă și rămâne un model editorial emblematic pentru începutul secolului al XX-lea.

Înființată în anul ce a urmat *Marii Uniri*, editura își ia un nume cu rezonanță pentru cultura și conștiința românească.

Data de naștere a editurii este 19 august 1919, în rezultatul de unire a mai multor edituri precum:

- Tipografia lui C.I. Rasidescu
- Editura *Ioanițiu și fiii*, înființată în 1858
- Librăria Școalelor, înființată în 1891
- Editura Minerva, înființată în 1898

Capitalul inițial a fost de 10 milioane lei, grație contribuției remarcabile a lui Vintilă Brătianu, prin intervenția sa la Banca Românească, precum și aportul său personal, care au fost hotărâtoare.

Fig. 1 *Cunoștințe folositoare. Seria C. „Din lumea largă”, nr. 39*

Primul statut al editurii a fost semnat la Iași de prof. Ion Athanasiu. Noua editură atrage atenția intelectualității și a publicului larg prin fondatorii și personalitățile din conducerea editurii. Trebuie să menționăm o parte din aceste personalități:

- Prof. Ioan Athanasiu – rectorul Universității din București
- Prof. Ion Simionescu, membru al Academiei Române

¹ Inginer, Galați, România, e-mail: motoc.radu@yahoo.com

- Sarmisa Bilcescu Alimănișteanu, prima femeie care a luat titlul de doctor în drept la Paris
- Nicolae Th. Ionnițiu, director al editurii Cartea Românească
- C. I. Rasidescu, director industrial al editurii
- I. R. Krannich, conduce atelierele de grafică ale editurii
- Vasile Constantinescu, șef la atelierul de culegere a textelor².

Dar, cu siguranță, cel care a contribuit cel mai mult la funcționarea acestei edituri este **Ion Simionescu** (1873-1944)³, care s-a născut la Fântânele, jud. Bacău și a urmat cursurile la Facultatea de Științe ale Universității din Iași. A fost președintele Societății de Geologie al Academiei Române. A publicat mai multe lucrări în seria *Cunoștințe folositoare* la editura *Cartea Românească*. Menționăm doar câteva din aceste lucrări: *Cum era omul primitiv*, *Omul de la Cucuteni*, *Lămurirea potopului*, *Viața Plantelor* etc.

O serie de lucrări publicate de Simionescu se refereau și la gazele naturale, petrol și cărbune, resurse energetice, care trebuiau mai bine cunoscute pentru dezvoltarea economică românească.

Fig. 2 Ion Simionescu

S-a preocupat și de popularizarea unor personalități internaționale și românești în lucrarea *Oameni aleși*, care a avut un mare succes, fiind editată în cinci ediții. În prefața primei ediții, Simionescu avea să scrie: „Copiilor țării mele o închin. Pentru ei este scrisă, sufletului lor o închin cu toată dragostea. Am luat pe acei reprezentanți ai gândirii, voinții și muncii omenești, ale căror scrieri le cunoaștem. Am ales din viața lor, tot ce am socotit că poate să intereseze pe copil”⁴.

Dintre străinii prezentați amintim pe Michelangelo, Beethoven, Cicero, Dante, Goethe, Darwin, Pasteur, Edison etc.

Al doilea volum prezintă personalitățile românești cu o explicație interesantă în prefață destinată copiilor: „Pentru noi este mai necesar, chiar imperios, să pomenim mai des pe cei care, învingând cumpenele vremii din trecut, prin jertfa lor, ne-au asigurat puțința vieții de azi. Trebuie însă să-i privim în cadrul timpurilor tragice în care au avut tăria să se manifeste”⁵.

Printre personalitățile românești prezentate de Simionescu amintim pe: Dimitrie Cantemir, Ștefan cel Mare, Gh. Șincai, Gheorghe Lazăr, M. Kogălniceanu, T. Maiorescu, Creangă, Eminescu, Grigorescu, Andrei Șaguna, B.P. Hașdeu etc.

O altă carte de popularizare scrisă de Simionescu a fost *Orașele din România*, o carte de geografie urbană, care prezenta pe scurt situația orașelor din România Mare, prima ediție a apărut în anul 1925⁶.

² Prof. dr. Elena Tîrziman, *Cartea Românească*, pag. 1,2

³ A avut o fiică Cecilia Maria Simionescu (1900-1961) cunoscută cu pseudonimul **Sanda Marin** ca autoarea unei frumoase cărți de bucătărie.

⁴ Muzeul Universității din București, *Ion Simionescu*, pag. 1,2,3,7,8

⁵ *Ibidem*, pag. 8,9

⁶ Muzeul Universității din București, *Ion Simionescu (1873-1944)*, pag. 10

Obiectivul declarat al membrilor fondatori a fost de a crea o editură care să contribuie la tipărirea unor lucrări ieftine, menite a răspunde nevoilor populației românești și de a ajuta astfel la educația și emanciparea românilor.

Colecția cu cea mai largă audiență în epoca respectivă a fost „Cunoștințe folositoare”, editată în patru serii tematice:

Știința de la noi

Sfaturi pentru gospodari

Din lumea largă

Știința aplicată

Lucrările, editate după un plan bine stabilit, s-au impus printr-o excelentă calitate grafică și editorială, fiind premiată în țară și străinătate. Editura *Cartea Românească* a inaugurat și un sistem propriu de informarea bibliografică, constând din cataloage editoriale cu apariție semestrială⁷.

Ajustarea tirajelor era făcută în funcție de studiile de piață, de cerințele reale ale publicului cititor, pentru a garanta o eficiență economică.

Un mare avantaj al editurii a fost acela că ea dispunea de clădiri, spații proprii și de personal cu înaltă specializare. Editura „Cartea românească” avea clădiri în proprietate la București, Timișoara, Iași, Cluj și Chișinău⁸.

Fiecare broșură avea 32 de pagini, numerele mai vechi costau 5 lei, iar numerele noi, tipărite pe hârtie bună, costau 8 lei exemplarul. Pe ultima pagină era publicată o reclamă, care invita la citit: „Răspândiți. Cunoștințe Folositoare. Este unica bibliotecă în România cu un cuprins atât de variat și folositor oricui, de la învățătorul și preotul din sat, până la marele cărturar specializat. Nici în străinătate nu se găsește o bibliotecă la fel, relativ cu ieftinătatea și interesantul cuprins, scrisă de specialiști”⁹.

Până în anul 1930, au apărut la această editură 163 de broșuri. Cred că merită să menționăm câteva dintre ele pe fiecare serie, pe lângă cele menționate ca autor I. Simionescu:

Seria A. Știința pentru toți

- Nr. 13 – *Telefonia fără fir* de Tr. Lalescu
- Nr. 23 – *Bacteriile folositoare* de I. Popu Câmpianu
- Nr. 41 – *Isvoare actuale de energie*, de E. Severin

Seria B. Sfaturi pentru gospodari

- Nr. 1 – *Îngrijirea păsărilor* de prof. C. Motaș
- Nr. 7 – *Morcovul și alte legume*, de P. Roziade
- Nr. 24 – *Păstrarea cărnei de porc* de G. Gheorghiu
- Nr. 27 – *Cum trebuie să ne hrănim* de E. Severin

Seria C. Din Lumea largă

- Nr. 14 – *Românii de peste Nistru* de V. Harea
- Nr. 25 – *Cetățile moldovenești de peste Nistru*, de Apostol Culea
- Nr. 26 – *Românii din Bulgaria* de Em. Bucuța
- Nr. 30 – *Macedo-Românii* de Tache Papahagi
- Nr. 31 – *Românii din Banatul iugoslav* de Pr. Bizeria

Seria D. Știință aplicată

- Nr. 2 – *Motorul Diesel* de Ing. Casetti
- Nr. 15 – *Aparat de radiofonie* de Lt. M. Zapan
- Nr. 24 – *Fabricarea sticlei* de G. A. Florea¹⁰.

⁷ Op. cit. Elena Tîrziman, pag. 2,3

⁸ *Ibidem*, pag. 4

⁹ *Cunoștințe Folositoare*, Seria C din Lumea Largă, Blajul nr. 39, pag. 32

¹⁰ *Ibidem*, pag. 2,33,34

În august 2019, s-au împlinit 100 de ani de la apariția acestei edituri în spațiul românesc și se cuvine să omagiem locul său în cultura noastră și chiar să învățăm din experiența sa.

27 noiembrie 2022